

VADOVĖLIO TURINIO VERTINIMAS (RECENZIJĄ)

Pavadinimas: „Piliėtis per 31 valandą“ integruotas skaitmeninis socialinio ugdymo vadovėlis

Autorius (-iai): Lietuvos Laisvosios Rinkos Institutas

Ugdymo sritis / dalykas: (integruotas) siūlo integruoti *dorinį ugdymą* ir *visuomeninį ugdymą* per dorinio ugdymo (etikos), pilietiškumo pagrindų ir ekonomikos ir verslumo ir kitas disciplinas

Klasė: 9–12 kl.

Vadovėlį „Piliėtis per 31 valandą“ sudaro trisdešimt vienas šiuo metu aktualus socialinis reiškinys (pavyzdžiui, *skurdas*, *virtotojiškumas*, *darbas*, *tarša*, *nelygybė*, *sveikata*, *migracija*, *socialiniai tinklai*, *balsavimas*, *propaganda* yra aštrios šių dienų temos, su kuriomis susiduria kiekvienas. Esminis ginklas informacijos ir nuomonių įvairovės kontekste – *kritinis mąstymas*. Todėl manyčiau, kad vadovėlio „Piliėtis per 31 valandą“ autoriams pavyko šias temas nagrinėti šiuolaikiškia ir įtraukiai. Maža to, šios temos nagrinėjamos (*darbas*, *skurdas*, *ekologija*, *mainai*, *virtojimas*) iš *asmeninės*, *bendruomeninės* ir *globalios perspektyvu*.

Pavyzdžiui, temoje „skurdas“ autoriai kelia *asmeninę* problemą – „Kaip galiu padėti skurstantiems?“, *visuomeninę* – „Ar įmanoma išspręsti skurdo problemą?“, *globalią* – „Kodėl pasaulyje vis dar egzistuoja badas?“

Svarbu pabrėžti, kad temos kelia probleminius klausimus, kaip antai, „Ar robotai pakeis žmones?“, „Ar turime atverti savi sienas?“, „Ar emigrantai atims mano darbą?“, Kas geriau: 400 eurų pašalpa ar 400 eurų atlyginimas?“, „Ar esu priklausomas nuo socialinių tinklų“.

Nors Kiekviena tema parengta atliepiant *Bendrąsias ugdymo programas*. Tačiau EMA platformoje rašoma, kad EMA temos sudarytos pagal pagrindinio ugdymo bendrųjų programų reikalavimus (patvirtinta 2008 m. rugpjūčio 26 d. Nr. ISAK-2433). Kyla klausimas, kodėl ne pagal 2022 m. „atnaujintas“ programas?¹

Nors temų spektras kaip niekur aktualus ir platus, tačiau norėtusi grįžti ir prie pamatinių dalykų: „Kas yra piliėtis?“, „Patriotizmas versus kosmopolitizmas“, „Tolerancijos ribos“ ir t.t. Šių temų (ne)buvimas ar neišskyrimas dar labiau pagerintų jau ir taip platų aktualių temų spektrą.

Aiški ir gerai apgalvota vadovėlio temų struktūra, kiekvieną temą sudaro: infografikas, eiga, ir klausimų bei užduočių skiltis.

- Kiekviena tema turi medžiagą apibendrinantį infografiką. Kiekvienoje temoje yra aprašoma rekomenduojama dėstymo eiga, tiek mokytojui, tiek mokiniams.
- Kiekviena tema sudaryta iš 3 ar daugiau fragmentų. Temų fragmentai parengti taip, kad aptariama problema apimtų *asmeninę*, *bendruomeninę* ir *globalią* perspektyvas.
- Kiekvienas fragmentas turi skirtingą trukmę ir gali trukti nuo 15 min. iki 30 min.
- Kiekviena tema užbaigiama *įsivertinimu*.

¹ <https://www.nsa.smm.lt/2022/09/30/patvirtintos-atnaujintos-mokyklines-programos/>

Dėka skaitmeninio vadovėlio turinio mokytojams sudaromos galimybės sumodeliuoti dėstomą temą pagal savo pamokos struktūrą ir moksleivių lygį. Būtent užduočių ir klausimų skaidymo pagal *skirtingus moksleivių pasiekimų lygius* labiausiai pasigedau. Atsižvelgiant į tai, kad vadovėlis skaitmeninis ir yra pasiekama *emapamokos.lt* platformoje manau tai nesunkiai įgyvendinama užduotis. Kiekvienoje temoje galima rasti specialiai dėstomai medžiagai sukurtus animacinius vaizdo klipus, kuriuos, patogumo dėlei, galima žiūrėti ir per „Youtube“ kanalą. Peržiūrėjus specialius animacinius filmukus, skatinama su vaikais diskutuoti įvairiais socialiniais klausimais. Kiekvienos temos pabaigoje pateikiamos užduotys, kurių yra įvairaus pobūdžio. Panašiu metodu medžiaga buvo dėstoma prieš keletą metų tų pačių autorių išleistas vyresnių klasių vadovėlyje „Pilietis per 31 valandą“.

Vadovėlio stiprybė – siūlymas integruoti *ekonomiką ir verslumą, pilietiškumą* bei *dorinį ugdymą (etiką)* per geografijos, istorijos ir kitas disciplinas ir tai daryti šiuolaikiškai bei vaizdžiai. Temos pateiktos tokio amžiaus paaugliams ir jaunuoliams suprantamomis formomis. Visose pamokose yra skatinamas bendravimas ir bendradarbiavimas.

Tačiau norėtusi, kad būtų šalia infografiko išskirta *kompetencijų sritys*, kokias ir kaip pagilins moksleiviai per pamokas, juolabiau, kad Bendrosiose ugdymo programose būtent labai akcentuojamos kompetencijos.

IŠVADA. Vadovėlis „Pilietis per 31 valandą“ atitinka pagrindinius reikalavimus, nurodytus Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių turinio vertinimo tvarkos apraše esančius reikalavimus, todėl siūlau integruojant bei pajvairinant pamokas jį naudoti su 9-12 klasių moksleiviais.

Dr. Algis Bitautas
2024 m. liepos 2 d.